P. 29/3/73.
R 15/4/73

Lund, 25 martie 1973.

Mult stimate Domnule Papanace,

Am primit din partea Dumneavoastră atit scrisoarea din 20/II.,cit si - mai inainte - pretiosul studiu despre numele patronimice la Aromani. Vă multumesc pentru toate si,mai cu seamă pentru dedicatia asternută pe fila de titlu a studiu - li. L-am citit si recitit cu multă atentie si cu plăcere. Am invătat din el.

Vorbim si aci aceeasi limbă. Nu incape indoială că "realitatea obiectivă" determină aceleasi ginduri si aceleasi preocupări. De mai multă vreme mă preocupă si pe mine toponimia si onomastica si adun de peste tot,mai cu seamă din presă, felurite nume romanesti intilnite in alte haine. Mai recent notate,sint,de exemplu: ciobanul Dușan Kornet de lingă Knin (Dalmatia), Radoie Dakici ,locuitor pe muntele Durmitor; Rad.Fikoici; Craciunovici; satul Ciomaga in Raska; satul Vlaska,lingă Lescovaț; Barbolov - Bulgaria etc.

Numele lui Peșakov,la care ne referim in scrisorile noastre, este notat de Dușan Popovici drept aromânesc,provenind de la Peșica. El mai spune că această familie,cu ramificatii la Belgrad,la Trieste si in România,este originară din Clisura. Un ofițer din această familie a fost aghiotant al printului Mihail Obrenovici.

In această ordine de idei, m-ar interesa foarte mult să aflu dacă Dumneavoastră aveți informații despre localitatea Bithkuki din sudul Albaniei (Korcea): sint sau au fost acolo aromani sau nu ? Este foarte important a sti acest lucru cu certitudine, intr-un sens sau altul, întrucit de acolo este originar incepătorul renașterii culturale albaneze Naum Veqilhargi. Acesta de asemenea este "suspect" - aș zice, de a fi tot aromân. Cred că nu exagerez cand pun o asemenea ipoteză,deoarece,inafară de numele sugestiv Naum,eu am mai constatat că o rudă a lui cu acelasi nume a fost epistat la mosia unui Darvaris; ori,Darvaris contează (nu-i asa?) ca aromâni. Ar mai rămane să ne edificăm dacă nu cumva satul Bithkuki era mixt,albano-aroman, mai ales mahalaua Bredi a lui,in care s-a născu Veqilhargi?

Să iau acum pe rînd chestiunile puse in scrisoarea Dumneavoastră.

Cornelia Danielopol este fiica prof. V.Papacostea. N-a uitat preocupările de predilectie ale tatălui ei. Este pățită insă, pentru că in vremea detențiunii profesorului a fost alungată, impreună cu mama, intr-o cocioabă la periferia capitalei si multă vreme au dus-o foarte greu. Omul speriat mai suflă "si in iaurt". A avut ocazie să meargă pină in Grecia si acolo s-a sesizat de faptul că in privinta aromanilor se păstrează o tăcere absolută; tabu. Iar in Institut, chestia romanității sud-dunărene este de asemenea bătută cu nuiaua. Aceasta este linia indicată "de sus". Tocmai pentru acest motiv (principal) nu m-am mai impăcat cu starea de acolo.

Tanașoca, cel ce colaborează la revista de studii sud-est europene, este un băiat tinăr, din familia respectivă; a terminat filologie clasică (greacă) acum vreo patru ani. La inceput s-a fost inscris la istorie, dar de acolo l-au izgonit, zicind cei cu "vigilenta" că un nume ca acesta n-ar ce căuta la istorie.

Imi pare bine că Zuca Th. a reusit să publice mai mult decit ce am stiut, chiar decit ce am putut eu presupune mai nainte. Să-mi ingăduiti insă a spune, cu multă tristețe, că in tara Romaniei (din păcate !) el n-ar fi putut publica nici un rind, nici cu compromis, nici fără compromis; in dialect nicidecum. Sotia lui Zuca, Oltea, este fricoasă. La rindul ei a fost pătită "in vremea aceea". Cum au procedat multe soții ale deținutilor, de nevoie, Oltea la fel a divorțat de formă. Altfel, nu se putea trăi. Acum, contînd și ca streină in Grecia, poate că este precaută. Cred insă că totusi va face, cand va fi vremea potrivită, cele necesare intru amintirea sotului.

Vasile Maciu nu este aroman. E originar dinspre Turnu Măgurele și confidential se spune că e bulgar. Are obiceiul de a judeca independent si, cu toate că este comunist din ilegalitate (acesta e un atú cit se poate de mare, dar si cu riscul cu atit mai mare de a-i rupe gîtul unuia care devine "nediscpilinat"), nu este singura dată cand se pune în opoziție cu alți membri de partid puternici. Dumnealui are experienta lucrurlui cu documentul istoric mai ales in problema războiului din 1877/78.

Rolul lui Iordache Olimpiotul in zilele tragice pentru Tudor Vladimirescu, după cum reiese din documente, a constat in următoarele: el si-a luat sarcina să-l excorteze pe Tudor la Ipsilanti; a promis lui D.Macedonschi si lui Hagi-Prodan că nu se va intimpla nimic grav cu el; lui Ipsilanti de asemenea i-ar fi cerut să nu se aplice un tratament rigid. Totodată insă, el iscăleste o scrisoare (dacă nu cumva si aceasta ar fi un falsificat, ceea ce mie imi vine greu

să cred), prin care il declară pe Tudor "nevrednic de slujbă ostăşească". Liprandi este foarte sever in judecata sa despre Iordache si-l caracterizează drept un om foarte crud. El insă n-a fost părtas la asasinarea lui Tudor. Autorii asasinului au fost Caravia si polonezul Gornovschi.

Ipsilanti a căutat să-i linistească pe toti: pe Iordache, pe Macedonschi si pe cei 40 de căpitani de panduri, afirmind (nu odată) că Tudor Vladimirescu ar fi fost chemat in Rusia, cum s-ar zice, la o discutie si că el va veni de acolo. Prin această afirmatie el vroia să-si acopere fapta si să anihileze mihnirea si revolta tuturora acestora; după cum se vede, el se astepta la o nemultumire chiar si din partea lui Iordache. Nu cunoastem cum a reactionat Iordache fată de asasinarea lui Tudor, ci-i cunoastem numai pozitia, sus amintită, in momentul prinderii lui si predării in mainile lui Ipsilanti. Adevărul sub acest raport va fi rămas in sacul acela de hirtii ale lui Iordache, pe care au pus mina turcii.

In privinta lui Iordache să precizez faptul indeobste putin cunoscut că el a participat citiva ani la răscoala sirbilor (1808-1813) si anume in ostirea lui Haiduc-Velcu care a avut sub comanda sa multi romani timoceni; adică, Iordache a stat in anii aceia in regiunea timoceană si in Craina Negotinului. Aceasta reiese, printre altele, din declaratia unui haiduc din ceata lui Stefan Bujor, trimis peste Dunăre, unde a fost citva timp laolaltă cu Iordache.

Vă multumesc pentru aprecierea materialelor trimise.

Aici alăturez incă două relatări, care, cred, Vă pot interesa intr-o măsură si mai mare; indeosebi povestirea despre Colă Nicea, pe care poate il veti fi cunoscut.

Fiind aci, să Vă amintesc si de Sotir Haiduli (a fost prieten cu Zuca). Desi cu conceptii de stinga, Haiduli nu s-a alterat ca aroman. De fiecare dată imi vorbea despre cite o problemă a aromanilor si-mi sugera ce aşi mai putea lua in cercetare sub acest aspect.

Cu acestea incheind, Vă multumesc pentru participare la discutia noastră prin corespondentă si mai astept rînduri din partea Dumneavoastră.

Cu urări de bine,

S.I. Garleanu

S. I. Garleanu